

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL

LEI 2,60 ANUAL

Abonamentele se 'ac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR

A. Mândru, G. Rotică, Maria Al. Hina, D. Iov, Victor Anestin, C. A. Ghica,
V. Demetrius, Ana Codreanu, N. Ținc, I. Dragoslav, Miluță Simion, etc.

ANUNCIURI

Linia pe pagina 7 și 8
- BANI 20 -

Explozie a unei mine subterane într'o tranșee

Războiul anecdotic

Scrisoarea unui cercetaș francez.

Pierre Mercier este un cercetaș. De opt zile dispăruse de acasă, părinții lui nu știu nimic de urma lui. Când s'au trezit cu următoarea scrisoare:

Dragii mei,

Războiul începuse de atâtea luni, și eu nu făcusem nimic pentru acei ce se luptă pentru noi. Voi știți, că eu am depus jurământ să fiu celor și mai știți, că am jurat să servesc cu credință patria în timp de războiu ca și în timp de pace. Era deci momentul să-mi țin jurământul.

În împrejurările prin care trece Franța, nu sunt încă prea mulți oameni, ca să gonască horda barbară năpusită asupra ei. De aceea m'am imbarcat pentru front, ca să ajut și eu pe cât voi putea pe luptători.

Nu-i așa, că nu s'au instituit ceremonii Franței numai pentru paradă și uniformă?

Nu-mi plângeți plecarea, dragii mei, căci pentru patrie am plecat. Ba dimpotrivă, ar trebui să fiți mândri că aveți un copil sub drapel.

Scumpă mamă, fiți curajoasă, încrează-mă în tricoate pentru soldații; tu, tată, iartă-mă că te-am lăsat singur acasă să muncești din greu. Și voi, dragi surioare, duceți-vă la școală. Invățați geografia și istoria, ca să știți cum erau, căci în curând se vor schimbă.

Eu îmi voi face datoria până la sfârșit.

Al vostru, Pierre

Eroi anonimi.

Între Meuthe și Moselle. Un detașament francez intrase în pădure, când a răsunat o îngrozitoare explozie. Sărise un pod în aer. Cine fusă el asvârlise, francezii, ori dușmanii — se întrebă răsună din pădure?

— Trebuie să știu, cine stăpânește în satul D. — vecin cu noi, zise locotenentul unui sergent și unui caporal de lângă el. Veți lua o barcă și traversați fluviul. Cercetați ce-i cu satul D. de cine-i ocupat și cine a aruncat podul.

— Dacă vor fi germani acolo, nu ne vom mai întoarce și în cazul acesta nu veți avea nici o referință, răspunseră soldații.

— Dacă nu vă mai vom vedea, — desigur că nemții sunt în sat și ei au aruncat podul.

Soldații își luară rămas bun data camarazi și-au plecat.

După câteva ore au revenit, comunicând că nemții rămăseseră dincolo de pod și că zadarnic au cercetat să-i improaste cu gloanțe, ei au scăpat cu bănele ciuruite, dar cu viață.

Un sergent alsacian.

Colonelul comandant al reg. 9 de infanterie a cerut erocea Legiunii de onoare pentru sergentul Rieff, alsacian, vechiu legionar, care s'a distințat într-o luptă, făcând ca armata franceză să ocupe un punct strategic, de multă vreme stăpânit de inamic.

Sub vijelia de mitralii și obuze, Rieff nu s'a codit să sară singur într-un tranșeu, unde după ce a tras 3 fecuri de armă, a străpuns cu baioneta 21 de nemți, dorându-i. Și apoi după ce a omorât pe cel din urmă servent al unei mitraliize s'a servit de ea, împotriva nemților, cari-l amenințau.

Sergentul Rieff a luat parte până acum la 15 campanii în Algeria și în Maroc.

Atacul camioanelor.

În primele zile de Decembrie. Vreo 20 de camioane engleze, care transportau munțișuni, treceau printr-o pădure din regiunea Aisne, sub comanda unui căpitan. La fiecare camion, erau un șofer și un soldat.

Dintr-o dată apar din pădure ca

la 100 de ulani. Șeful lor cu revolverul latins în fața conducătorului primului camion ordonă să se predea și să se dea jos dela locurile lor.

Orice rezistență ar fi fost nelocul ei. Căpitanul englez a socotit altfel și ridicându-se în picioare strigă:

— Sunteți gata băcți?

— Da, răspunse un soldat.

— Atunci pornim?

— Da, izbucniră englezii.

— Înainte, comandă căpitanul.

Și îndată cele 20 de camioane au pornit cu atâtea înțeleală, în cât ulanii din fața lor au fost striviți. Cei de pe margini rămăseseră uluiți și n'au putut face nimic.

O excepție.

Într-o comună din regiunea Dixmunde, nemții făcuseră numeroși prizonieri belgieni, dintre cari foarte mulți pentru motive necunoscute și au fost condamnați să fie împușcați.

Acești nenorociți au fost duși într-o fermă ruinată lângă calea ferată, la spatele căreia erau trupe aliaste.

Soldații însărcinați să execute sentința de moarte sosiră. În momentul când trebuia să se ordone împușcarea, ofițerul comandant strigă: A omori pe nevinovați e o crimă. Și descărca un loc de revolver în subofițerul său. Această dramă produse confuzie în rândurile germane. Nimic nu mișca însă.

Trecut momentul de groază, soldații germani traseră o salvă în vânt.

Aliații însă se repeziră și-i prinseseră făcându-i pe toți prizonieri — afară de căpitanul care a refuzat să omoare pe inocenți.

Locotenentul Mascotă.

Spre sfârșitul lui Decembrie, în locul locotenentul „Mascotă” pe un căpitan, omorât de un obuz.

„Mascotă” cum se prezintă, adresă soldaților cuvinte de îmbărbătare și vru să-i cunoască pe toți.

„Mascotă” l'au poreclit soldații, fiindcă de când venise el comandant, bateria avusese un adevărat noroc, căci Mascotă recula tirul cu o siguranță extraordinară. Bateriile germane vizate de Mascotă își aveau certitudinea distrugerii.

Într-o zi, locotenentul urcat pe o

baturugă, binocla poziționată din fața când un obuz german căzu tocmai pe buturugă făcând-o țandări. A fost un moment de groază extraordinară.

Locotenentul învințise iar soldații au început automat o salvă fără să-și dea seama de fir, sau de utilitatea ei. Telefonistul scoase capul din groapă, se uită la buturugă și-și închiplu că locotenentul murise. Auzi însă îndată ordinul: Nu uai trageți.

Mascotă se apropie atunci de soldați, zămbind și le spuse: Eu am scăpat teafăr, voi însă sub stăpânirea groazei că am murit, ați putut distruge bateriile inamicului din față.

— Nu degeaba, vă numim Mascota noastră, spuse un soldat.

Salvat de un câine.

Un znav fusese lovit de un gloanțe german în piciorul drept, sus de tot și căzut jos, se vălta de durere, incapabil să facă o mișcare. Pe când își plângea nenorocirea, alte gloanțe șuerau pe de-asupra lui și șirmanul de groază sedea cu capul în pământ gata să se înăbușe.

Iată însă că simți lângă el, șgudurările unui câine, care cu labele întoarse pe znav cu fața'n sus și bistul câine cu limba curățată sângele amestecat cu pământ pe rana znavului.

Pe urmă câinele a plecat și s'a întors cu doi brancardieri, cari au dus pe rănit la ambulanță.

Luptă teribilă.

După lupta dela Marna, în satul Plessy-Placy nu mai erau decât ruine. Iar printre aceste ruine, care fumegau încă după incendierea totală a satului zăceau răniți germani, cari gemeau compit de dureri. Toți aveau o înfățișare nenorocită, unii n'aveau mâini, alora le atârna câte-un picior, ne desmembrat în întregime de corp, alții în loc de nas aveau niște găuri oribile.

Peste acești soldați, a venit o companie de znavi, sub comanda unui căpitan francez.

Znavii osteniți, enervați încă de lupta crâncenă ce se dăduse aici, când au văzut pe acei nenorociți, s'au apropiat cu milă de ei, li mângăiau, le dădeau țigări și apă și cântau să-și ridice.

În fața morții.

După o luptă inversată lângă Aisne, comandantul reg. 14 de infanterie franceză avea o dîm să raporteze generalului său, numărul celor căzuți.

În timp ce-și împlinea această funcție datorie, zăriră rănit care printr-o sforțare supremă se ridică, încercând să facă gestul salutului. Era un căpitan saxon, — lovit de două gloanțe în pânțele, — care deși îndura dureri groaznice, dădea totuși onorul unui ofițer superior.

Colonelul luă pe rănit, îl duse la ambulanță, dându ordin să fie pansat — și colonelul asista la toate aceste îngrijiri. Saxonul îl mulțumi într-o perfectă franțuzească, în timp ce pe amândoi obrazii-i curgeau șiroaie de lacrimi și strângea cu căldură mâna ofițerului francez. Spuse apoi, că e înșurat, are copii și avea certitudinea că o să moară, — dar roagă pe colonel să scrie familiei sale, adresând ultimul adio. Cu mari sforțări, rupse epoletul, pe care-i oferă colonelului, ca amintire. Mâna însă nu-l lăsă niciun moment.

Colonelul presimți apropierea agoniei și ar fi voit să se retragă. Căpitanul saxon însă nu-i dele drumul.

Nu mai era nici pic de apă în sufletele lor, — frigurile morții unuia revărsase numai sentimentul de înfrîngere umană, pețit la început cu milă, pe urmă cu o necesitate omenească de celălalt.

Căpitanul tenor.

Casietul unui colonel francez fu vizitat de germani, cari găsind o prețioasă argintărie, n'au cruțat nimic, ca să n'o ia.

Căpitanul comandant al germanilor era tenorul Kirchoff. Acesta descoperi o scrisoare a colonelului proprietar, adresată ofițerilor germani rugându-i să respecte argintăria din casă. — fiind o amintire familiară.

Căpitanul tenor dădu pe dată ordin ca toată argintăria să fie pusă la loc. Artistul totdeauna dă dovezi de probitate.

Compania îndrășnetilor.

În corpul al XV de armată s'a format o companie, numită a îndrășnetilor, — alcătuită numai din voluntari.

Într-o noapte, compania aceasta a primit ordinul să se ducă să taie sârmele de fier, în dosul căruia era un tranșeu german. Unul, câte unul soldații s'au furisat prin iarbă până la vecinătatea primejdioasă, unde trebuia să opereze. Dintr'odată un proiector mare luminează câmpul, „indrășneții” sunt observați și o plouie groasă de gloanțe începu să cadă asupra lor.

Căpitanul se adresă atunci soldaților:

— Ce facem, băcți? Morțea nu e sigură, fiecă înaintăm, fiecă ne retragem.

Să stăm, aici și să murim vitejeste, cântând Marseillaise.

Accentele în noul național izbucniră puternic, amestecate cu gemetele severe ale muribunzilor.

Dar camarazii lor auziră cântec și salvele de arme și-au înțeles primejdia.

Cu toții au fost priși în acea convingere extraordinară a eroismului, care sfidează moartea și s'au repezit furtunatic la camarazii îndrășneți.

A doua zi, comunicatul oficial francez anunța:

„Armatele noastre din corpul XV au câștigat un tranșeu german, la...”

Un sublocotenent gornist.

La Yoncq, în Ardeai.

Gornistul suna atacul. Deodată însă cade, cu brațele rupte de gloanțe inamice. Atunci un sublocotenent ia trompeta și sună din răspuneri înaintarea, sună atacul și soldații înaintau, gonind pe dușmanul din față.

Cu sufletu'n cătușe...

*Între pământ și boltă plutește luna plină
Și pe pământ revarsă ea singura lumină
Ce-a mai rămas pe lume celor ce se iubese...
Cu sufletu'n cătușe ascult cum clăcotesc
Sub stâncile din vale spumosele cascade,
Și eu aud în glasul pârâului ce cade
Un cântec drag cum altul nu este pe pământ,
Nu este printre oameni: al libertății cânt.*

*Din cea mai veche vreme a zeilor putere
Adese n'a vrut să știe de simțuri de durere;
Adese-au fost nedrepte puterile cerești
Cu fapta isvorită din inimă omenești;
Adese libertatea căzut-a fulgerată
De-a zeilor mânia nedreaptă, n'endurată;
Adeseori iubirea a povestit că'n cer
Își are locuința o inimă de fier.*

*Pe Prometeu titanul, de-o stâncă-l pironise
Să nu se mai coboare în lumea ce-o iubise,
Voind să-i dea oameni mai fericiți ca cei
Cerau fost zidiți de mâna puternicilor zei.
Ca Prometeu din vremea poveștilor cărunte,
Cu sufletu'n cătușe eu stau pe-un vârf de munte,
Cu sufletul meu care și el ca Prometeu
A vrut pe lumea asta ce n'a vrut Dumnezeu.*

G. ROTICA

Seară de iarnă

E iarnă, la ferestra 'nchisă
Ca un copil, tot plânge vântul.
In juru-mi umbra e întinsă,
Tristetă-mi prinde tainic gândul.

Eu stau tacută in odaie,
La gura sobei, unde focul
Tealță 'n roșia văpaie
Lumini albastre... îi privesc jocul.

Șimi vin încet, încet, in minte
Pe lungul fir al amintirii.
Din depărtări, vedevii sfinte
Ce-aduc comoara fericirii:

— O zi senină — i primăvară.
Prin crângul plin de lăcrămioare
Ne mîerăm și întăia oară
Ne încălzește acelaș soare!

E blînda! soare al iubirii,
Ce-aduce 'n suflet mîngăiere
Pe dulcea rază — a fericirii,
Acolo undeva fost durere.

Apoi tabloul pierde, îi vară
Un câmp de maci și ceru-albastru.
Noi alergăm prin lanul galben,
De-asupra-ne străluce astrul...

Pe lunca 'ntraogă nu ne pasă,
Ne-ascaptă satu 'n depărtare...
— E mult de- atunci; uitarea lasă
Să cadă valul peste zare.

In clipe de melancolie
Desgrop trecutul; chipuri sfinte
Din altă vreme, prind să ningă
Și te 'nchid iarăși in morminte.

In sobă focu 'ncet se stinge...
Departă-mi rălăcește gândul.
Afară-i iarnă grea și ninge
La geam 'nchis, tot plânge vântul!

Maria Al. Hina.

COANA ILINCA

de A. MÂNDRU

Văzând-o, așa, puțintică de trup
sprinteasă la directat dimineța, mul-
tămită, și cu ciorapul in mână la
masa de supt salcâmul din fața casei
după prânz, încă fragedă și rumănă
la obraz, cu teată albeața părului ce-i
înțiea uneori de supt dărmeaua du-
misale, legată bătrânește împrejurul
capului, nu i-ai fi dat cei șazeci de
ani trecuți, cât pretindea dumneaci
că are.

Măritată la saisprezece ani, „că așa
era pe-atunci“, a trăit cu răposatu,
cu Conu Ghiță, Ghiță Palici, două-
zecișisase de ani; douăzeci a dus-o 'n
văduvie, fac șazeci și doi. Numai
„Nenea Toader“, nu voia s'o creadă.
Și, adesea, când ne făceam roată im-
prejurul mesei: Conu Petrache, Ne-
nea, Iancu, dumnoaei și eu, nu se
putea să n'o necăjească:

— Pui capu, că nu ai atăta, cu-
coană Ilino, pui capu!

— Dacă nu crezi, ce să-ți fac, mai-
că? ce să-ți fac? Uită-te la păru meu:
alb, na, alb ca lăna! Ce, Dumnezeu?
Nu-mi știu eu seama anilor?

Atunci, Nenea, mucalit cum era, o
mîngăiea ușor pe obraz și clipea din
ochi:

— Păru, ca păru... că mulți au
păru alb... da-i vorba, cu obrăjiorii ce
te faci? hai? Ca persica, zău ca per-
sica!...

— Ascultă, Nicușor, maică, iar te-
ai pornit?... Așa mi-i firea, și... bună
pace!

Intr'o zi conu Petrache, n'are de
lucru?... se pleacă la urechea lui Ne-
nea și-i șoptește ceva. El, să moară
de răs și mai multe nu:

— Ia auzi, ce spune Conu Petra-
che: că te dregi cu tot felu de alifii
când te culci!...

La vorbele astea, toți ne pornirăm
pe un hohot, de ne dădură lacrimile.

Prizonieri civili germani, in mare parte femei, strânși într'un atelier de către autoritățile militare franceze într'un sat din nordul Franței..

Coana Ilino, foarte liniștită, puse
atunci lucru pe masă, își scoase o-
chelarii, ne privi pe rând, și rămase
cu ochii in ochii lui Conu Petrache:

— Și dumneata, coane Petrache?
Și dumneata?

— Vai de mine, coană Ilino...
da de unde? băeții au scornit-o...
lată-i vina de băeții!...

Noi, iar ne'ntețim la răs.

— Ei, dacă-i vorba pe-aceia, să vă
spun eu de unde vine asta: răposatu,
Ghiță, bărbatu-mi-o, Dumnezeu să-l
erte, și 'nchipuia că umbla cu dre-
suri... da, eu, nici prin gând... Mă
lua la vale, nu puneam la inimă...
și-apoi de ce? Tănără și frumoasă e-
ram? Eram!... Atunci? Acu, eu, a-
veam o meteahnă: imi plăcea lăptă-
ria, lucru mare... Ce-mi trăsește
mic: să-i fac una, să mă pomenească.
Și într'o seară, umplu o oală de
smântână și-o pun pe măsuță, lângă
pat. Peste noapte mă dau jos, așa
fel, ca să mă simtă: duc oala la gură,
și trage-i Ilino, și trage-i că nu mai
puteam de sete. Pe urmă, văzând că
mă pîndește, și eu asta așteptam,
unde nu 'ncep a băga mîna 'n oală
și a mă face că mă frec pe obraz. Da,
dumnealui, de colo, sare arsa din pat
și pune mîna pe mine:

— Hi, că te-am prins!...

— Mi-nhață cala: oala, cu smântână!
Mă pipăe pe obraz: obrazu, curat.
Atunci, eu, pune-te pe răs, și razi...
și razi!...

— Mi-ai făcut-o... crac de muere ce
ești!... mi-ai făcut-o!...

— Poi, dacă n'ai minte!... Ia
unge-te și mneata la inimă cu smân-
tînă, și mai lasă-i pustiului de vin că
nu-i acătării, și să vzi cum 'i n'flo-
rește fața!...

Așa i-am spus. Da, dumnealui, că
tare era șugubăt, imi scoate svonu,
că mă scol în puterea nopții și mă
dreg cu tot soiul de fleacuri. Conu Pe-
trache, că erau prieteni, a auzit di-
honă, și acu nu mai uită... Și, iaca
așa... asta-i tot!... Cine nu mă crede,
peftim... și, dînd fuga 'n casă, se 'n-
toarse c'o oală ca de vre-o oca:

— Smântînă-i asta? sau ba!

— Smântînă, ceană Ilino...
smântînă toată ziua!... îi dă Nenea
lăsându-i gura apă.

— Care va să zică, cum stăm,
Ceane Petrache? Te-am rămas? Ră-
ma...a...as!... Mai zi ceva dacă-ți dă
mîna!

Apoi, se așază din nou la lucru, in-
viorată oarocum de trezirea acestei
amintiri.

Conu Petrache, ne făcu semn:

— Ori cum, Coană Ilino, tot tre-
buie să ai mneata vre-un meșteșug, că

prea ți-i fetișoara, vorba lui Nenea,
ca persica... zău prea!

— Ba nici un meșteșug nimic.
Smântîna, coane Petrache, smântî-
na! Aia mă ține!... Ca să știu mneata:
am nu am para in buzunar, smân-
tîna tot smântînă: n'o slăbește. Așa
am apucat, așa mor! Hei, dacă tîne-
retu de azi, ar fi mai cu cumpăt, n'ar
fi așa de scofălcit și... gălbăgios.

Pustia aia de beră și nopțioe prăpă-
dite, crezi că nu strică? Te uiți la
mîna, niște copii, și cu sbărnciuri pe
la ochii. Păi, asta-i viața? Vin când
cîntă cecoșii... și când vin, par'că se
culecă? Ași, ți-ai găsit. Cu ochii pe
carte până se 'nălbește de ziua.

— Iși fac apoi sufletu amar, din te
miri ce, și, azi așa, mâini așa... Asta
nu-i de-a buna, cucoane, nu-i!... Păi
omu, trebuie să se 'ntărească, să nu
să lase focului de durere! Acu, mu-
rise mnealui și mă lăsase cu cât îi
pe mine și-n casă, că conu Petrache
știe, că stăm tot aici. Ce s'ar fi ales
din alta? Perea? Perea! Eu, nu! M'a
'ntărit Dumnezeu, și nu m'am dat:
m'am strămtorat într'o odaie, pe ce-
lelalte le-am dat cu chirie, și iaca așa,
slavă domnului: trăese? trăese!

— Trăești, nu zic ba cucoană Ilino-
cuțo; grați dus pe gânduri conu Pe-
trache; dar, tot era bine, ca răposatu
Ghiță, să-și fi regulat dreptu la pen-
sie... Secretar de vamă, nu-i puțin
lucru... da a fost lăsător mai bine zi...
tare lăsător...

— Dă, coane Petrache, de unde să
știe omu c'are să se prăpădească,
așa, dintr'o nimica... dintr'o șgărie-
tură?...

— De ce nu se păzea? de ce? Nu-i
spuseseră doctorii că are boală de
zahăr?

— Nu mai vorbi, cucoane nu mai
vorbi... mai bine bate-te peste gură:
ceasu cel rău, maică, ceasu cel rău!...
Și-apoi ce poți să faci, față cu pu-
te-rea lui Dumnezeu? Omu trebuie să
se plece... că așa i-i dat lui... cu așa
stiu... și m'am plecat!... Am murit?
Nu! Mă scol dimineța, dă-i încolo,
dă-i pe diacolo și iaca și vremea
prânzului; mîncă și-apoi ne strân-
gem aici cu toții... și coraju tot co-
raj... nu-l perd!

— Toate bune, cucoană Ilino...
toate bune... Da-i vorbă, când n'ui
mai putea munci, ce te faci? zise
Nenea dînd din cap și încrușîndu-
du-și brațele. Atunci, pe fața dum-
neaei senină și limpede ca ziua, se
furișă o fluturare de lumină; iar
ochii dumisale, blânzi și nevinovați,
ca de copil, se înălțară plini de cre-
dință spre cer:

— Are El de grijă, maică... nu mă

lasă!... Urmă un fior de cvlavie și
toți amuțirăm. Conu Petrache, oare
cum strămtorat de futoasătura asta,
își făcea de lucru căutînd nu știu
ce prin gazetă. Iancu și Nenea se
priviră înduioșați.

Numai Coana Ilino, neschimbată,
ca de obicei, își reluă liniștită cio-
rapul dumisale. Iar eu, urmărindu-i
fiece mișcare, firească și mulțumită,
simții cum mă fură un fior de adînc
respect, și într'o clipă, viața dumisale
fără bucurii prea mari și fără sbu-
cjmări adânci, luă in minte-mi. In-
fățișarea ungi isvor limpede, ce-și
prelinge undirea printre stînci și
văi, printre flori și pemi, nebanuind
strălucirea scarelei ce-i însufletește
afundul primăvara, neturburat de as-
primea vîntului și căderea frunzelor
toamna și, niciodată spăimîntat de
apropierea iernii, pe care o asteaptă
in liniște ca pe orice întămplare ce
trebuie să vină. Oamenii aceștia sim-
pli ca însăși natura, înțelepti tot ca
dănsa, sunt fericiti. Nemărtind nici
bucuriile, nici durerile, primesc via-
ta așa cum este, ajung adânci bă-
trănețe, și... rămân senini până 'n-
chid ochii. Să nu fie, oare, asta, cea
mai curată și mai înaltă taină, a
strădaniei și învătăturii omenești?..

IN OCHII TĂI

ACELEAȘI FEMEI

In ochii tăi 'i-o caldă primavară.
Un câmp cu flori albastre, parfumate,
Un ochiu de-al tău 'i-o piatră scumă,
rară.—

Culoarea cerului pe inserate.

In ochii tu porți reflexe de topaze
Flăcări de spirt și ascuțit de lamă.
Zhucări de foc și vîlmășag de raze
Și răsul și durerea dintr'o dramă.

Ascunși in umbra genelor stuicase
Par două flori albastre 'nreurate,
Par două flori ce-așteaptă bucurase
De-un oral visat să de sănătate.

In ochii tăi, când imi adau privirea
Intineresc... mi-i sufletul o floare
Crescută primăvara 'n risipirea
Razelor venite dela soare...

D. Iov

Convorbiri științifice

ȘTIINȚA ȘI MORALA

Într'una din Duminicile trecute s'a vorbit la societatea „Prietenii Științei” despre „Știința și morala”. Conferința a fost interesantă, sau nu, nu pot să știu, de oarece eu aveam desavantajoașă pozițiune de a fi cel care o ținea. Știu însă, că au fost interesante discuțiunile ce au urmat după conferință, pe care cititorii o vor găsi publicată într'un număr viitor al „Ziarelor Științelor populare”.

Au luat cuvântul d-nii G. Țițeica, Hepites, Hurmuzescu, dr. Stănculeanu și căpitan de marină Negulescu, deci un matematician un meteorolog, un fizician, un medic și un marinar. Nici nu se putea o mai mare diversitate de profesii.

D. G. Țițeica a spus că în adevăr, Poincaré a găsit că între știință și morală nu poate să existe de cât legături indirecte, dar că s'ar putea să vie un timp când să se adapteze una alteia. Păreera aceasta a lui Poincaré se găsește într'un mic studiu al său intitulat „la Morale et la Science”. D. Țițeica a fost însă de acord cu cel care a ținut conferința, că societatea „Prietenii Științei” are însemnătatea nu numai pentru că răspândește cunoștințele științifice, dar și pentru faptul că, în același timp exersează o adevărată disciplină morală.

D. dr. Stănculeanu s'a referit la două puncte atinse de conferențiar. Astfel, a spus că în adevăr viața artiștilor nu are pecetia moralității așa cum o înțelegem noi, moralitatea aceea pe care o găsești însă în viața oricărui învățat de seamă, dar aceasta se datorește unor condițiuni biologice, pe care d-sa își propune să le studieze într'o viitoare conferință.

D-sa a spus apoi în chestiunea participării învățaților la cărmuirea publică, că e de aceeași părere cu conferențiarul. Învățaților nu li se cere nici odată părerea, chiar atunci când e nevoie să li se ceară. Pe de altă parte nu rar se aude spunându-se unui învățat serios:

— Cum! ai vrea să faci și d-ta politică! Te credeam om mai serios!

D. Hepites, distinsul nostru academician, a găsit că Academia noastră a și tranșat legătura dintre morală și știință, atunci când fiind vorba căror cărți se vor acorda premiile din fondul Adamachi, lăsând pentru scrieri morale, a ales scrierile științifice, ca fiind cele mai morale.

D. Hurmuzescu a ținut o mică alocuțiune foarte interesantă, în care a arătat că dacă Poincaré nu credea în legăturile directe dintre orală și știință, aceasta se datora rigorismului său științific. În fond, chestiunea nu a fost tranșată prin părerea emisă de Poincaré și rămâne să fie încă studiată.

În ce privește falimentul științei în contra căruia se ridicase și cel care ținuse conferința, D-sa spune, că era la Paris când s'a deschis acea discuțiune și a și luat parte la banchetul dat în onoarea lui Berthelot, care apăruse știința și care cu acel prilej a ținut o conferință foarte frumoasă arătând că știința nu putea să dea faliment, de oarece ea nu promisese nimic mai mult de cât ceace a îndeplinit.

Cât de interesantă e această chestiune, reiese și din faptul, că d. profesor Hurmuzescu va ține la Ateneu o conferință, în care se va ocupa de multe din aceste puncte.

Seria observațiilor a fost făcută de d. căpitan de marină Aurel Negulescu, unul dintre cei mai distinși conferențieri de la „Prietenii Științei”. D-sa a spus că e curios cum toți inventatorii de seamă, cei care au inventat explozibilele, submarinele etc. credeau, că aceste invenții, cu consecințe îngrozitoare, vor pune capăt războiului. Oamenii însă nu au voit să știe și încă și azi se întrețin-

tează cu sânge rece toate acele invențiuni.

În ce privește amestecul învățaților în treburile politice, citează cazul Constantinopolului, care în urma într'o murdărie de nedescris. De îndată ce a venit în capul comunei un învățat, orașul acela murdar s'a transformat așa că nu-l mai recunoști.

Întă câte cimentării interesante au urmat după o conferință. „Prietenii Științei” dau cel mai frumos exemplu de activitate, de răspândirea științei și a metodelor ei în masa cea mare a publicului.

Victor Anestin

SONETE

I.

*Ti aduci aminte încă seara 'n care
Am stat atâta vreme împreună,
Când îți spuneam iubirea mea
nebună
Cu inima cuprinsă de 'ntristare.*

*Iar ochii-ți visători pierduți în zare
Ce-ntrânșii-atâta farmec blând
adună
Se avântau spre-o lume mult mai
bună.
Spre lumea viselor fără hotare...*

*Și tu te-ai dus și multă vreme încă
Am așteptat cu mintea 'nfrigurată
adună
Să vii din nou în noaptea mea adâncă*

*Și chinul meu întreg să-ți faci să
plân...*

*Der clipa asta-atât de așteptată
Cu cum mă tem să nu mai vie încă...*

II

*S'au stins atâtea zile luminoase,
Ce nu se vor întoarce nici odată,
Precum s'a dus și liniștea visată
Din vremile senine și frumoase,*

*Ce mi încântară viața altă dată;
Și-azi gândurile-mi triste și sfioase
Se 'ndreaptă către zări întunecoase
Când uitarea vecinic așteptată.*

*Mă e inima acum așa pustie
Atâtea gânduri negre mă 'nspăimântă
mântă
Și-mi pare totul stins pentru vecie...*

*Și totuși dragostea ce mă frământă
Și-o simt pe zi ce trece tot mai vie
Cu vraja-i dureroasă mă încântă...*

Constantin A. I. Ghica

Mâna de funingine

de V. DEMETRIUS.

Tot muntele Păcla era îmbrăcat în pădure deasă, ca un cap cu păr, din frunte până în ceafă. Când veneai către el dinspre răsărit, adică din cărca ușor povărnită a Văii, deal scund, stârpitură de munte, trebuia să fii om în lege, ca să nu faci calea întoarsă. Poteca tot prin pădure călca. Te așteptai să vezi casa lui Tolea, mai în bătaia zării, și nici pomeneală de ea. Sângerii gemeau împrejururi: stăpânit, stânjenit. Ca luminile făclilor din noaptea Vinerii Paștilor cădeau razele soarelui și se mișcau în negurile umbrei. Câte un trup de ulm, alb ca varul, parcă același, cuteza să și pară drumușului, printre verdele și ruginiul frunzelor, însuși domnul nostru Isus Christos, cum este zugrăvit pe sfântul fier. Și cătunul Vuia tot nu se arăta, cu casa lui Tolea din săgeata potecii. Hotărât lucru că se putea să piară odată, tot satul răsrit sub Păcla, ca un mușuroi de furnici. Dănuia de mult însă, nu-l măturase nici suvoaele potecelor venite zăpor de pe munte și-l îngăduiau duhurile rele.

Când îl întreba cineva pe Tolea de ce au făcut toțmai acolo cătun, el răspundea:

— Nu de frica Turcilor! dar ca să nu avem de furcă cu ei. Ucizi azi, ucizi mâine, poate ține Dumnezeu socoteală și de sufletele lor. Nu știu noi la urmă, dacă e mai bine să omori, decât să te lași omorât.

Și mâna mare și păroasă a lui Tolea, se azea în neștire pe pistoalele încărcate din șeparul lui lat, bătut în ținte cât floarea.

Rar eșia din văgăuna satului. Avea în jurul casei tot ce îi trebuia vieții lui încercate, isbită în tinerete de multeori piept în piept cu moartea și cu cele neperitoare și dușmănoase: cu duhurile necurate.

Într'o seară de toamnă, cum sta în pridvor, mângându-și cu ochii vitele, rând pe rând întoarse de la pășune, Tolea văzu că Murga lui, care întindea botul spre el și parcă îi da binețe când trecea spre iesle, nu mai venia. Hotărât ca totdeauna, omul puternic, sănătos, strigă nevestei-si:

— Ano, mă duc să aduc pe Murga; i s'o fi încurcat coarnele prin tufani.

Ca în lumina unor candelă nevăzute își deschidea codrul bolțile scunde și întortochiate. Nimic nu se clintea. Nici un șgomot. Numai pașii omului, strivind frunzele uscate, stărniau fosnet. Tolea cunoștea locurile. După scurtă vreme își zări vaca, stând țepănană de grumaz, cu coarnele pironite, pe când de la mijloc în jos se sbuciuma să scape. Stăpânul nu avu însă vreme să se apropie, și Murga, ca lăsată din mâini, țâșni slobodă către casă.

„Nu văd ce-a ținut-o pironită” își zise Tolea și voia să se apropie și

mai mult de locul în care o văzuse pe Murga prinsă de coarne.

„E rariste, e luminis, ca nicăieri în codrul asta!”

Dar când privi mai bine, i se păru mai întâi că vede ca un vârtej de fumerie, ce se ridica până la cer. Apoi, ochii lui scurmători, deslușiră limpede o nămilă mai înaltă ca stejarii, căutând să-și ascundă brațele în negura straelor ei. Tolea nu stăruia să și-o deslusească mai amănunțit. Turburat, dar fără șovăială, trase pistolul de la brâu și-l slobozi în arătarea uriașă.

Praful de pușcă făcu o lumină de fulger, pocnetul bobului și răzbubai în poalele cu multe cute ale Păclei. Năluca pieri.

Tolea suflă la teava fumegândă, pipăi fierul încălzit o leacă și zămbi a desertăciune turburării lui.

— Ce-a fost omule? De ce-ai pușcat? îl întreabă Ana, din poartă.

— Nimic! răspunse bărbatul, senin. De sufletul necuratului!

Dar chiar în noaptea aceea, omul culcat în patul lui, sub paza la creștet a leoaiei Precistei, simte prin somn o mână că-l sgușdale ușor.

Ar fi vrut să doarmă, dar mâna străină urma să-l sgușdăie. Înțelegând, prin somn, că nu-l deștepta Ana, nevastă-sa. Li era silă și jumătate adormit, aștepta.

— Toleo!

Iată că și ruga acum. Auzise bine chemarea. Nu se mai gândi la mâna care îi sgușdăise. ca și cum un străin s'ar fi strecurat sub acoperământul lui, un om, sau Necuratul.

— Toleo! auzi iarăși săteanul.

Tolea alunecă din pat deschise ochii, treaz, crăpă ușa, eși afară, cobori în ograda de-adeptul. Ana aproape că se deșteptase și ea: își simțise bărbatul plecând și auzise și ușorul scârțâit al ușii.

„Ce cauți aci?” întreabă Tolea, ajuns în curte.

Cerul era năpădit de nori, câteva stele numai licăreau. Codrul, negru părea alți nori, prăvăliți pe găvanul cătunului.

Tolea se șterse cu mâneca de cănepă la ochi. Vedeă, ori i se năzăria? În lungișul ogrăzii, aceeași nămilă, nălucită în pădure, sta culcată la pământ. Omul își duse mâna la pistoale, dar nu le avea la el. Și cum era să le aibă, dacă era numai în cămășe, adică aproape în pielea goală, ca dracul. Ca un junghi îi trecu prin măruntaie cutezătorului. Și chiar atunci, nămila ridică o mână ca de umbră, ca de funingine, îl apucă de mijloc, îl ridică de la pământ, — cât? Tolea n'a știut nici odată, pentru că închisese ochii, simțindu-se că se înalță în văzduh, — și-l trânti de țărână ca pe un ghem.

Ana, între somn și trezie, se dormi de la o vreme că bărbatu-său lipsește de mult din odae. Ingrijorată, eși pe prispă. Cerul se limpezi. Luna dintr'un creștet de munte, oglindea ograda lui Tolea și țesea bozangie printre ramuri.

— Bărbate! pentru Dumnezeu, trezește-te! țipă femeia, spălmântată.

Tolea nu murise, era leșinat. Ana simți pe grumaz apăsând-o singurătatea muntilor și a codrului, marea frică a pustietăților o lipi alături, trează, de bărbatul care răsufia, dar nu se putea deștepta.

Alba în zori, cu ajutorul unor veci ciai, Tolea a fost purtat pe brațe și dus în patul lui. În care a zăcut patru săptămâni încheiate.

AMARA

*Asta scind-mi pleacă dragul...
Hei, băte! adu bere!
Vreau, în halbele umare
Să înnec a mea durere.*

*Am baut, din două halbe
Nu rămase nici un strop.
Dar, d'amar ce mize în suflet
Berea mi-a pântăit strop.
Ana Găbrăna.*

Soldatii români din armata austro-ungară răniți în luptele din Galizia, internați într'un spital din Viena.

Negustor

de ANA CODREANU

Lui Puiu

— „Cine mi-a umblat la cutia cu penițe? Cine a intrat în cancelaria? Intreabă domnul învățător — răstindu-se la ceata de băeți al căror bâzâit ca de albiuc amuțește de odată. E supărat foc „domnul”, așa cum nu l'au pomenit nici odată școlarii. Bun, blând, răbdător, iertător, așa l-au apucat, așa l-au pomenit toate generațiile cari i-au trecut prin mână. De aceea se uită acum mirați, speriați la dânsul.

Nici unul nu sufliă.

— N'auziți, băeți? întreabă iarăși învățătorul mai domol de data asta. Care din voi a intrat în cancelarie și mi-a luat din penițe? Spuneți drept, că nu vă fac nimic, numai să știu cine a umblat în lucrurile mele.

— Nu știm, domnule, răspunde hotărât un băetan mai răsărit, „monitorul”.

— Bun! Ei lasă! Am să-l prind eu pe hoț și atunci, mă răfuese eu cu el bine.

Domnul intră în cancelarie.

In urmă-i băeții încep să pasăe, să chicotească pe „mfundate.

— „Măi Nițule, te-a luat gaia de te-o prinde domnu, vai de pielea ta!

Nițu e tocmai copilul învățătorului. E mic, abia de vre-o opt ani, elev în clasa a II. Bun copil, cuminte, silitor, ce-i drept și-și iubește camarazii, nevoe mare. Le ia apărarea când e nevoe, îi ajută și băeții se „trec care de care să fie prieteni cu dânsul. Unde mai pui că Nițu îi ținea mai pe toți din hârtie, din penițe, din cerneală, în schimbul pozei și arșiceilor. Avea belsug de toate cele trebuitoare pentru scris. De la o bucată de vreme, când s'a isprăvit în depozitul lui hârtia și penițele, a pândit când tată-său lipsea din cancelarie, a intrat binișor, a „ciupit” câte va penițe, câteva coale de hârtie, și le-a dat pe la camarazi. De ocamdată învățătorul n'a băgat de seamă. În mîntea lui de copil, Nițu nu judeca de loc că e rău ceea ce face, și-apoi băeții cei mai mari îl indemnau, pânneau la ușă, ca să-l vestească, dacă ar fi venit „domnul”.

Azi o coală două, mâine 4—5 penițe... au început a scădea testele și cutiile; de! De unde tot ei și nu mai pui se cunoaște. Și-așa a cunoscut și învățătorul, dar a răbdat cât-va, să vadă, n'o da de hoț?

Nițu nostru acum nu mai dădea hârtia pe poze sau pe arșice. Se pripășise în sat un bragagiu și avea, bată-l sfântu, niște pistil de gutui, și niște acadele de să-ți lase gura apă. Se înădărise la poarta școlii de unde pleca numai cu tava goală și cu un coș plin de ouă. Dădea bună-tățile pe ouă sau pe bani.

Nițu se gândi că ouă nu-i dădeau de-acasă nici cu bani nu-l îmbulzeau în toate zilele. Ce să facă el? Că tava bragagiului îi făcea cu ochiul. Atunci chibzui că ar fi nimerit să vândă hârtie, cerneală și penițe pe bani. Le-ar vinde mai ieftin, o! mult mai eficient decât Fănică, cărciumarul din sat.

Zis și făcut. Mergea negoiul strună. Numai că „domnul”, tată-său a băgat de seamă. La pândit, la văzut intrând în cancelarie și ieșind cu mânuțele pline de penițe. S'a făcut înțel că nu-l bănuiește pe el, până când într-o zi îl prîns cu unușu în cutia cu hârtie.

— „Dumneata mi-ai fost, domnule? Eu zis domol.”

Nițu se așeză pe la o urechială, la o lăcuie. Aș! niște.

A intrat în clasă, a făcut lecții, ca în toate zilele. Când le-a dat domnul acasă, i-a zis tată-său.

— „Nițu! Incoace hai acasă cu mine.

Lui Nițu nu pînă ai văjăi urechile, a-i înăfălmăna.

Cununia a 50 perechi la Călărași

În primul rând d-nii Bercescu, prefect; Popescu-Ulmu, primar, și H. Iliescu, ajutor de primar

CEL CUMINTE

(După Charles Clerc)

— *Impinge în porțiță și intră în grădină,
Treci pragul locuinții, în care Cel cuminte
Un „bun sosit!” îți zice cu ochi plini de lumină,
Biet călător ce praful t'ai strâns pe'ncălțăminte!*

*Amorul n'a pus umbră pe viața lui senină,
S'ajuns apoi în vârsta ce dă învățăminte,
Azi spune tutulora, sorbind din cuța plină,
Că este fericirea o vorbă care minte.*

— *Lar tinere străine, de unde vii tu oare?
Văa bine, după față, că sufletul te doare
Și pricina durerii prea bine ți-o ghicesc:*

*Străpuns ești de săgeata iubirii 'nșelătoare.
Drumețu-atunci l'ntreabă, cu fața gânditoare:*

— *De ce în ochi, bătrâne, văd lacrimi că-ți lucesc?*

N. ȚINC

— Acu-i acu, gândi el, când intrară în casă.

Aștepta furtuna.

— „Nastasio, zise învățătorul către nevastă-sa. Ia să faci, mă rog o legătură, cu toate rufe, dumnealui. Ai vre-o bucată de pâine? Pune-o în legătură, că are să se călătorească; se face „negustor”.

Nițu tresări. Să se călătorească? Unde? Cum?

Și afară era o vijelie, un eriviță, și o ninsoare. Doamne! să nu te înduri să dai un câine din casă afară!

Cucoana Nastasia veni cu legătura. Nițu căută, speriat, când la tată-său, când la mă-sa.

— „Uite, dragul tatei, îi zise tată-său. Ia-ți legătura cu primeneli, ține și un franc, să ai de cheltuială până îți face vreun rost și du-te cu Dumnezeu. Părintele e dator să-și îngrijească copilul, să-l îngrijească să-l hrănească, până când e în stare să-și câștige singur pâinea. Tu, dragul tatei, văd că ești destul de deștinat; te pricepi bine la negustorie; am scăpat de grija ta. Acum poți să-ți câștigi singur pâinea de toate zilele. Du-te cu Dumnezeu! Să nu te găsească aici, când m'oi întoarce! Îi luă frumuseț de mână și deschise ușa și-l scoase afară.

Nițu era cu lacrimile în gât. Când se văzu singur, în mijlocul străzii, cu ninsoarea care-i răbuznea în obraz, când văzu pe „Turcu”, cum se gudura pe lângă el, când se gândi că e isgonit, că n'are să mai vadă pe ai lui, îi veni așa, o jale, de parcă i s'ar fi despiciat inima.

— „Unde să mă duc? Ce-o să mă fac? se întreba mereu.

Nici în glumă nu-i veni gândul să se întoarcă, să ceară iertare. Se știa tare vinovat, știa că tată-său e om bun, dar foarte hotărât. Intră iar în curte. Se piti după un stâncen de lemne, și așteptă până când văzu pe tată-său că pleacă la școală. Clopotul, care-i aduna pe școlari, îi răsună lui Nițu mai trist de data asta ca un clopot de mort.

O sută de ani, cusuți unul de altul, nu i-ar fi părut mai lungi ca după prânzul acela.

Frigul se întetea, noaptea venea, și băiatul nu știa încotro să apuce.

De câteva ori eși mamă-sa. Nițu ședea acum piti în grajdul cailor.

— „Mamă! mamă! strigă el, binișor. A venit tata? Zi-i, mamă, să mă lase în casă.

Cucoanei Nastasia îi veni și să ră-lă și să plângă, când îi văzu cum

ședea cu legătura în mână, rezemat de iesle.

— „De! făcu dânsa... Mi-e că se supără mai rău, dacă vede că ești tot aici; știi că nu-i place să-i calci cuvântul.

În sfârșit Nițu auzi pe Turcu scheunând. Se gudura și scheuna de bucurie, de câte ori îi venea stăpânul. Învățătorul își scutură cismele de zăpadă. După câteva minute, băiatul auzi cum vorbeau părinții, în ușa bucătăriei.

— „Pe unde-o fi Nițu nostru acum! Io fi frig, bietu băiat...”

— „Lasă, nevastă, ăluia nu-i duct tu grija. E hăiat deștept, știe el cum să iasă din nevoe. Auzi dumneata ce să-i dea în gând? Să fure hârtia și penițele și să le vândă.

— „L-or fi pus altii la cale, mai dădu să stăruie mamă-sa.

— „Asta fără doar și poate — dar nu trebuia să se potrivească lor. În urmă, băiatul nu mai auzi nimic. Intraseră în casă.

— „Du-te de-l bagă înăuntru, zise învățătorul, să nu răcească în grajd. Eu mă fac că dorm. Lasă, că asta i-o fi destul, frica de-a tras-o azi. Dar de-l mai prind odată!...”

Cucoana Nastasia își chemă feciorul, îi dădu să mănânce în bucătărie și-l duse pe urmă în casă.

Învățătorul sfârșia de mama focului.

— „Du-te binișor de sărută mâna lui tată-tău, zise mama; dar vezi binișor, să nu se deștepte.

Nițu se apropie, sfios, cu lacrimi de căință în ochi, apucă înțec mâna lui tată-său și-si lipi ușor, buzele de ea.

Atunci cealaltă mână eși din plapumă, îi cuprinse după gât; o sărutare caldă îi făcioră creștetul cărliontat, și glasul învățătorului sopti, blând, duios:

— „Negustoru tatei, negustor!”

A sfârșit

IERUSALIM

DE

V. MESTUGEAN

Descrierea completă a orașului sfânt și împrejurimilor, cu numeroase ilustrații, pe hârtie velină.

Prețu 1.50

La librăria, depozite principale de ziare și la Administrația ziarului „Universul”.

Tot la masă la un prieten

de I. DRAGOSLAV

Câte am pățimit eu pe la mesele prietenilor și tot nu m'am învățat minte. Acum la un Crăciun pății alta:

— Nu uita, dragă Nicule, să ai amintit domnul Ilie, a doua zi de Crăciun, fix la 12, la mine.

Pe prietenul Ilie Preajmă nu-l cunosc decât de acum câțiva ani, din seara de Moș Ajun. L'am mai văzut eu prin cafenele, berării sede până târziu; îl apuca câte-odată și ziua. Dacă e sau nu însurat nu am știut decât atunci.

Îl găsi într-o cărciumă din calea Griviței, unde intrai cu un prieten să mănâncăm câte o fleiculiță.

— „Hă-ha, sări el, dela o masă unde se afla încă cu niște cunoscuți, poftim la masa noastră”.

Cealaltă tovarăși se sculară și ei în picioare cu sfîlcione, cu mirare. El ne „recomandă”, ceea foarte cuvințioși ne făcură loc.

Pe urmă el plecându-și capul în mâini, ca și cum ar fi fost prieten cu mine decând lumea îmi grăi:

„Ce mai faci măi? Ce mai scrii? Bată-te să te bată, de ce nu vii odată la mine. Uite stau ici în strada Prăpăstiei: — Noaptea pe la berării nu te mai văd... Ce te-ai făcut? Ce mai faci? Unde petreci Crăciunul?”

Vină la mine, urmă să-mi spuie. De multe ori vorbim cu nevastă-mea de tine. Ea te citește într'una în „Universul” și ne-ai face plăcere...

— Du-te, mă înghie prietenul cu care intrasem, că e un hăiet foarte cum se cade. Asta te primește...

Și făcu cu mâna, arătându-mi că în primiri e nepomenit.

Eu crezui că prietenul Ilie o fi având cine știe ce casă, nevastă frumoasă, pe care numai privind-o să-ți faci plăcere. Ba, crezui că e om cu parale. Și cu omul cu mijloace, din firea mea, îmi place să leg prietenie chiar dacă nu mi-ar da cinci copeici. Și mă gândii, „Toate sărbătorile singur, și în București”... Și asta îmi aduse nu știu cum o alinare, că-i răspunsei:

„Bine, vin!”

În adevăr pe lângă multe virtuți pe care le au alții de a minți, și de a înșela, eu am între alte slăbiciuni și un păcat, aceea de a mă ține de cuvânt, când e vorba să știu că unul mă așteaptă.

— Da, la douăsprezece punct, să fii la mine, str. Prăpăstiei n-rul 12 bis. Îmi amintii el. Iar eu, să nu uit, și înseamnă pe un plic de carte de vizită strada și numărul.

Și a doua zi de Crăciun, — nu cumva prietenul să mă întâlnească și să-mi spuie: „Ei, vezi m'ai făcut să aștept... Și n'ai venit, — mă și perni”.

Mă gândeam numai, ce rușine aș fi pățit, de nu m'aș fi dus. Dar holera știe ce avu, că nu mă trăgea înimă; parcă cineva mă smâncea înapel.

Nu odată am avut simțiminte de asta și totuși m'am dus obligat de cuvântul dat și de rușine, ba chiar de ciudățenie și să vezi că numai bine nu mi-a mers.

Așa și acum, fusei lovit de vechiul simțimânt, să nu mă duc și să nu mă duc.

Și totuși de data asta, m'am dus. Hendrăniți în sus, în jos, scoasei plicul scris cu adresă: „Ilie Preajmă, strada Prăpăstiei n-rul 12 bis”, și cercetai. Teama dădui de o casă mare la stradă, de care se ținea un rând de chichinețe. Apoi, în fața celei mai, o altă mai mică cu marchiză și care se stârsea prin o magazie. Eu, fuga, dădui buzna la cea mare; sunai și veni o slujnică, întrebai.

„Vizavi, îmi răspunse ea cu un glas din care se desprindea un dispreț, pentru persoana întrebată.

— Mă uitai; de pe afară: casa ară-

tată îmi insufla o posomoră, iar du pă ferestrele cu storuri de madipolon nu prea curat, că în lăuntru numai la lucruri mari să nu mă aștept.

Căutai sonerie, nimic. Deschisei, marchiza și bătuți nimic. Atunci, mă prinse așa o strângere de inimă, un rău, o stingherire fără margini. Văzui eu că mai bine mă lipseam. Închisei ușa cu băgare de seamă; nici să se simtă că e om și, tiptil eșii în drum. Mă uitai la ceas: poate am venit prea târziu: era 12 și 10 minute. Mă mai uitai în sus, în jos, la casă de nu vine nimeni. Ceva parcă mă țintuise locului. Dacă omul mă așteaptă în casă și eu n'am bătuț mai tare. Nu mi-am făcut data-ria. Și cu toate astea, nu mă puteam urni nici să mai întreb a doua oară.

„Mă duc, nu-i acasă, îmi zisei. Lasă! El a și uitat și eu îi dau zor. O fi undeva la o masă. A doua zi de Crăciun. Și o pornii.

Când hop, și el, cu țigara în mână cu gulerul la cămașă jegos, cu cămașa boțită pe el; și dinții galbeni și afumați de tutun, în care parcă citeam gospodăria din casa lui. Asta m'a făcut să simt ceva ciudat și să 'mi pară rău, că am venit la el, la să 'mi fie și teamă să nu mă fi văzut cîeva pe fereastră, și să-i vorbească că l'am căutat, ori să se audă de pe la prieteni că am fost la astfel de om.

— Ce mai faci? mă întrebă el, cu duhul unui „ne-aude-ne-a vede”.

— Bine, îi răspunsei eu.

— Da unde ai fost, mă întrebă iar.

— Incolo, îi zisei. Iar ca să-i șterg ori ce hănuială că am fost la dănsul, urmai: „Am fost la un prieten”.

— Ihă, făcu el. Apoi, repede: „Cînd mai facem un chef?”

Eu îi dădui a înțelege, din cap, că nu știu.

— La revedere, îmi spuse el scuturându-mi mâna.

La asta, un jungluu mi se puse în inimă și îndolala mă munci: „Poate el a uitat”. Și asta mă împingea să strig: „Ei, domnule, da m'ai chemat la masă”.

Însă căsuța ceea, perdelele cele, cum și gulerul și dinții lui, mă desgustă și mă făcu iar să 'mi fie rușine de mine și să mă cuprindă iar teama; să nu știe că am fost la el. Să nu-și închipuie că n'am avut ce mânca de Crăciun, că sunt o haimana și tocmai la dănsu am ajuns. Și am plecat plin de tot soiul de simțiminte noi, ciudate, jignitoare, dureroase, care amestecate cu foamea cu

haimană se răsturnau în mine roată: una pierce, alta revesea. Până intrai într'un bart să mi potolese foamea.

Și așa a fost de pătruns sufletul meu de întâmplarea ceea că și astăzi câte odată, stînd, așa, singur simt umiliată și jignirea aceea mare, suferită într'o zi de Crăciun și, nu știu, parcă mi-a luat ceva din puterea mea sufletească. Cât despre prietenul Ilie, lasă că nu l'am mai întâlnit, dar multă vreme mi-a fost frică să mai dau ochi cu el; nu cumva să-mi spuie: „Dragă, te-am așteptat la masă”.

EX-LIBRIS

Sfinzul. N. Davidescu. Un volum ce cuprinde nuvele, schițe și două piese de teatru. Toate sunt scrise din același motiv, acela de a „sepata” pe bravul cititor, într'un stil superb ca cei din fraza următoare:

„Baronul, supt, prin decorurile brutale și nikelate ale barurilor, de buzele de pradă și de agonie ale atîtor femei amestecate de eter și de sodă, parfumate cu tenol și împodobite cu cloroje fardate, clocea, ca un coșmar în fundul palatului strămoșesc și ros de tuberculoză, uscat de nevroză, răsucit de reumatisme și de paralizie cu pielea ca un pergament, jumătate nebun și jumătate idiot, își numără cu sarcasm boalele”.

La fel cu baronul acesta fenomenal sunt toate personajele din nuvelele și piesele d-lui Davidescu, jumătate nebuni și jumătate idioti.

O eteromană care se îndrăgostește de bărbatul serei ei o fată care se giugiulește cu tatăl său vitreg, etc. O adevărată casă de nebuni prin care autorul cărții te plimbă cu pasiune, scoțînd în relief nebunia sau idiotia fiecărui client. Se poate ca și aceasta să fie o artă, e foarte probabil ca d. Davidescu să aibă talent, dar vine prea târziu, după atîția decadenți, care au epuizat toate tipurile interesante de nebuni și idioti. O carte tristă, penibilă de citit, care te dezgustă de viață și de... literatură.

Cât ești de frumoasă, Vasile Pop. În contra d-lui Davidescu ne răzbu-nă d. Vasile Pop, care reprezintă polul sud dacă d. Davidescu reprezintă pe cel nord. Amândoi în acest caz trăiesc pe ținuturi locuite nu de oameni, ci de paiațe omenești. Pe când însă locuitorii d-lui Davidescu sunt gravi, sumbrii, bolnavi de toate boalele fizice și sufletești, aceia ai d-lui Vasile Pop sunt veseli, rotunzi, sentimentali atît cît trebuie și pălăvră-

gesc cu codul manierei elegante în mână, de te apucă somnul. Un Paul de Kock pitulesc, așa Pași caracteriza pe d. Vasile Pop, atît der că franțuzul mai avea un avantaj, acela de a-și cunoaște bine limba țării sale. Dar să nu vă speriați, d. Vasile Pop nu va rămâne fără cititori.

Nuvelele sale sunt un prețios aliment literar pentru un public foarte numeros, care trece de la aberedar la silabisirea scrierilor literate și care după ce va trece și prin literatura cea adevărată, va ajunge la plătiseala intelectuală a d-lui Davidescu. Așa călătorește bunul public vesnic, în toate țările. D. Vasile Pop va mai fi încă ani de zile un scriitor cu reputație și nu noi în vom scribi cu aceste nevinovate observații.

Sunt zeci de mii de tinere mai mult sau mai puțin nevinovate, care vor sorbi cu pasiune fraze ca aceasta: „Nu, d-șoară, nu trebuie să-mi fie frică de câteva cuvinte; dar nici de o acțiune hotărâtoare, de nimic; și chiar dacă mi-ar fi frică, tot ași merge înainte. Dar așa cum sunt, vroiam să viu să spun, d-șoară, că d-ta ești ființa către care tînde inima, viața și sufletul meu. D-ta ești iubirea mea”.

Altul, ar fi spus „te iubesc, d-ră” și s'ar fi încheiat socoteala. Fata ar fi zis „da”, sau „nu”, poftim în brațele mele”, sau „ești afară”, dar eroal d-lui Pop, căruia nu-i e frică de câteva cuvinte după cum reiese chiar din frază, vrea o acțiune hotărâtoare de și ar fi el cel mai puternic factor răspunzător în cazul unui accident al fetei.

Și chiar de i-ar fi frică și aceasta ar fi teva, căci frica l'ar împinge în nainte, tot vorbind de prisos. Ah, ce dulce armonie ar exista în univers, în ziua când d. Davidescu ar fi singurul cititor al d-lui Vasile Pop și viceversa! Păcat însă că au același idee proastă unul de altul în ce privește scrierile lor literare.

Albert

Literatura bulgară

Sărutul moartei

Soarele apusese pentru ei pentru ultima oară și rămăsese împreună la Banca Fabia ca să-și ia rămas bun.

El își aruncă un sac pe spate ținând în mâini un băl iar ea nu-și luă nici un lauz pentru a-și feri capul de chiciură.

Pe munte era întunecet, iar peste el se zărea un noruș mic de culoare purpurie, iar în vale luna își reflecta razele ei închise puțin cum tremurătoare.

La dreapta pe o colină a muntelui hogacurile colibelor fumeau întruna iar la stînga se întrezărea o linie argintie la lumina slabă a lunii și a crucilor de lemn dela morminte.

Ei se îmbrățișară cu pasiune; o săruta pe frunte, apoi pe ochi și pe buze.

Demnea o tăcere profundă, ea plîngeau însă își ascultau cu sfîntenie bătăile inimii lor.

Stînd îmbrățișați se auzi pe neașteptate cîntecul unei privighetori din păduricea din apropiere.

Cîntul acesta nu era un cîntec obișnuit de privighetore, căci era trist și inclinat spre îndrăgostire, un suspin lung de consolare, prelungit și dus fără de încetare.

Indrăgostii ascultau în tăcere duioasă cîntului, iar torrente de lacrimi inundau obrații lor palizi de durere.

Privighetoreea se opri.

— Așa că mă vei iubi întotdeauna? — zise tînărul — și așa că-mi vei aștepta întoarcerea?

Te voi iubi fără încetare și pentru totdeauna te voi aștepta, îi răspunse tînăra.

Privighetoreea sbură din creză în

TELEFONIȘTII ÎN RAZBOI

Un telefonist din armata franceză, așezat la spatele unei baterii de 75 c.m. în acțiune, strigă servanților ordinele ce le-a primit

cracă pândă, ajunsese în pomul din proajma lor. O vedeau bine la lumina slăbă a lunii o vedeau cum îi privea cu ochisorii ei mici, negri și ageri. Apoi începu din nou să cânte mai jalnic, mai plângător și mai desnădăjduit ca înainte.

— Ascultă privighetoarea — zise el — ea ne cântă jalea noastră. Ea e singurul martor al promisiunilor noastre și va veni să mă vestească de mă vei înșela.

— Mai curând îți va vesti moartea mea decât trădarea — zise ea. — Ascultă, mă vei găsi fie acasă la tatăl meu, ori moartă în jînfiriu, lângă mama mea.

Privighetoarea lăsă un sunet lung ascuțit, tremurător, parcă înfricoșat și zbură în vale, unde lumina era mai deasă.

Indrăgostiții se despărțiră; el o luă la dreapta pentru a trece peste muntele uriaș, iar ea rămase cu inima sfâșiată în etacul tatălui ei.

Trecură ani; el tancea neîncrețit, dar nu putu să-și agonisească mai nimic, simțindu-se și oboșit și apoi derul de locul unde crescuse și-și lăsa și o lăută îl chinuia grozav de mult.

De ce care nu i-a mai venit nici o veste de pe acolo? oare l-au uitat tot? și ea oare?

Foarte abătut pe la un apus de soare plecă afară din oraș, cu inima atât de mohorâtă, încât nu avea cuvinte să vorbească. Într-una din nopțile făcute i se părea că auzea sunetele lungi, duioase și tremurătoare ale privighetoarei.

— Ah! tipă el, iată trimisul ce-mi aduce vesti de la dragăta mea.

Și se apropie mai mult de pădurea înspre care sburase păsărica, care-l privea cu ochisorii ei negri și scilpitori. Apoi parcă începu să cânte același cântec duios pe care îl cântase la plecarea.

— Oare tu ești? strigă el; spune-mi mă trădat... așa că acum e îmbrățișată și condusă la altar de un altul?

Cântul devenea din ce în ce mai melancolic, mai duios, mai desnădăjduit și așa de clar în căl parca te făcea să-l înțelegi graiul.

— Ah, nu! nu o văzui îmbrăcată în rochie de mătase împodobită cu coliere, broderii și roze și călcând spre altar dându-și mâna altuia! ei o văzui pe o năsalnică dusă de șase fete tinere îmbrăcate în rochii albe, iar în urmă un meșneag gârbovit sub povara anilor bătrâneți plângea îndurerat urmat de tot satul, bărbați și femei, înșirați în rânduri și mergând cu facili în mâini vărsând și roaze de lacrimi; iar în jînfiriu până la mormântul mamei ei, sunt numai delurețe formate din pământ proaspăt.

Tânărul se bătu pe frunte, genu dureros fără să mai scoată un sunet; fugi în goană spre casă pe același drum, pe care voise prin munte și vale din dreapta satului.

Merse, merse fără proiect.

Sosi seara, ogeagurile fumegau, iar razele lunii arginteau crucile mormintelor ca atunci când își luau ultimul rămas bun — cu adevărat pentru ultima oară.

El merse până ce ajunsese la pragul etacului ei — ce era închis — unde bătu înținat în ușă. Bătu de două trei ori, nimeni nu-i răspunse. Se întorse din nou ca să bată din nou strigând pe nume pe tatăl și fiică.

— Pe cine cauți? întrebă o vecină de la o fereastră pe jumătate deschisă.

— Fiica lui a murit, iar bătrânul ei tată a plecat.

Nu mai întrebă altceva și se îndepărtă. Se duse la biserică, dar ușa era încuiată; o încercă de jur împrejur și în spațiile ei văzu jînfiriu făcut sub razele slabe ale lunii.

Se scoborî în el. Aici, ușa era des-

chisă, — care de altfel nu se înclădea nici odată; intra. Făcând câțiva pași, primul obicei cu care își încrușă privirea fu o săpă ce se lăsa; era sapa groparului.

O luă cu el și plecă. Adesea el venea cu logodnica lui să se roage la mormântul mamei ei. Se opri în fața mormântului ei și săpă într-una până formă în lături un delușor de pământ proaspăt, puterile îi părăsi scâlpând sapa din mâini, și căzu în genunchi pe iarbă.

Plânse, plânse într-una aplecat pe pământul săpat strigând pe frumosa lui logodnică pe nume. La început o strigă încet, îi plăcea s-o cheme pe nume, i se părea că dacă o va striga merou poate să revinze. Începu să-i repete din nou numele, vocea lui se auzea și mai tare în tăcerea nopții, în cât ecoul răsuna până în spre munte, în întunecimea pădurii din vale.

Răspunde-mi, răspunde-mi! striga el ca un nebun.

Iată, că o voce ușoară parcă se auzea prin iarbă pe jumătate culcată.

El auzea că cineva îi șuiera numele lui.

— Adevărat că ești moartă? De ce ai murit? trebuia să mă întâmpini în viață. Trebuia să mă întâmpini la înapocare cu un sărut dragăstos. Voesc acel sărut! Dă-mi-l.

O voce slabă se auzi în tăcerea nopții, sub lumina pală a lunii făcându-și loc printre cruci.

— Murii, nu mă uita, dar consolază-te și să trăiești. Vreau asta, te implor.

Nu pot să-ți dau sărutarea dragăstosă? Viața ta înfloreste și parfumează gura, a mea însă e plină cu pământ și o sărută viermii! Sărutarea dragostei îți va da-o altă.

În jurul degetului meu vei găsi inelul de logodnă pe care tu mi l-ai dat; ia-l și-l dă altuia dar spune-i să se roage pentru mine.

Adio, lasă-mă să putrezesc în sicriu dar aminteste-ți și te roagă și pentru mine.

El nebuni; luă sapa și săpă într-una până ce dete de sicriu.

Razele pale ale lunii desmordau ușor fața pală a moartei al cărei grai dispăru; iar pe mâinile încrușate pe piet zări la lumina lunii inelul de logodnă.

Un tipă își făcu loc răsunând tot jînfiriu.

Vreau să te sărut, vreau să te sărut! Iasă-mă!

Și se aruncă în sicriu... de unde nu mai eși.

Iar o privighetoare veni sburând pe un copac din apropiere cântând într-una cu un glas duios, ascuțit, tremurător, un cântec funebru, duios, neconsolant, pe care nu-l va mai auzi nici odată.

In românește de Iliada Simion.

Viața artistică și literară

Un roman istoric: *Neamul Șoimăreștilor de Mihail Sadoveanu*. De la născuturile navelor istorice ale lui Costache Negruzzi și Odobescu, în literatura noastră, ecoul al tuturor genurilor și tendințelor tradiționaliste, ori prea moderniste, nu s'a mai semnalat apariția unei navelor sau roman istoric. Scriitorii au fost ispiți să scrie drame cu subiect luat din istoria noastră, poate fiindcă inspirația lor nu putea să rămână des- tul de credincioasă faptului istoric în sine.

Dar lucrarea lui Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*, ne deschide par- că perspective, că romanul istoric s'a făcut apariția temeinică, în forme definitive, în literatura noastră.

Un colț de frământări din veacul al XVII, când Ștefan Tomșa, — boer

cu dor de țară, crud cu boerii ambițioși, dar milos cu cei obidiți, — se îndrepta spre Iasi să coboare din domnie pe Constantin Movilă, ne este înfățișat de Sadoveanu cu toate însușirile unei lucrări definitive. Culoarea timpului, adevărul istoric, cunoștința deplină a ceremoniilor de pe vremuri la întoarcerea domnitorilor sunt redade de autor cu stilul său de admirabil povestitor, evocând cu amplexare un șir de momente înălțătoare din trecutul nostru, care trebuie să apară și în formele artei.

Poezia eroică e firesc să se manifeste astăzi cât mai intens și cât mai fecund. E o logodnică cauzală strictă și necesară între foudul preocupărilor generale în atmosfera acoasta învelburată de praf de pușcă, străbătută de ecoul gemetelor celor cari mor și de fiorul avântului disprețuitor de moarte, frământată de năzuinți comune, care au devenit preocupări imperative și între magia manifestărilor de entuziasm.

Scriitorii, stăpâni pe forma versului scilpitori sunt atrași fatal de atmosfera mediului lor să se inspire și să înalțe vitejiile ostașilor de azi.

Dintre producțiile eroice, manifestate în domeniul literaturii noastre, în ultimele zile, — notăm „*Ca mâini va bate ceasul*” de Zaharia Bârsan și *Eroica de Mircea Dem. Rădulescu*. Volumașul lui Bârsan e îndrăzneț, plin de avânt, hotărât, în el apare mai vădită nevoia luptei răzbușătoare care se sfârșească o stare chinuitoare de așezăminte.

Volumul lui Rădulescu are poezii, în care lirismul e mai sonor, sentimentalismul mai liber, fără cerenirea unei cugetări, care să frământă.

Clipe de Ana Conta-Kernbach, e un volum de poezii senine, liniștite, scrise cu un fel de stăpânire.

Autoarea, — o cunoscută scriitoare în domeniul pedagogiei — a găsit adesea motive de frumuseți admira- tive și le-a cântat cu liniștea unui suflet, care-și găsește în sine suficiențe izvoare de exteriorizare cumpătată.

Poeziile d-nei Kernbach au o caracteristică, — nu sunt nici descrip- tive și nici nu se folosesc de imagini, ori de metafore prea complicate.

Bart

O operă muzicală merită să atragă atențiunea în epoca turbure de astăzi este compoziția *Pauvre Louvain!*, vals pentru pian de George I. Antonescu. E o lucrare brodată pe motive triste și are darul să imprăstie o atmosferă de gânduri pioase. Talentatul violoncelist căruia se datorează această lucrare a dedicat-o ca un omagiu respectuos adus nofericitului popor belgian, d-lui Mamilian van Ypersele de Strijhou, ministrul plenipotențiar al Belgiei la București.

Sacul cu glume

Un general se întorce de pe câmpul de război. Reporterii se iau droaie după el. Unul din ei pătrunde în camera ofițerului superior, deși acesta dăduse ordin că nu primește pe nimeni. Dar abia intră și iată-l că și eși. Colegii se grămădă pe el întrebându-l stăruitori:

— Ce, ce ți-a spus?
— Iacă, citiți și voi! le răspunse întorcând spatele.

O urmă de talpă de picior era bine întipărită pe partea mijlocie a lungului și elegantului său palto.

La un banchet internațional, unul dintre oaspeți cere cuvântul ca să facă o declarație:

— Domnilor, mi se întâmplă că atunci când am băut ceva mai mult mi place să iau peste picior pe francezi. Sper că, dacă voi face așa și astăzi seară, nu se va supăra nimeni. Abia se așezase și un alt oaspe —

LUPTELE DIN BELGIA

Un marinar francez, rănit, la Dixmude, e dus cu targa de către camarazii săi

acesta francez, pe când cel dintâi era german — se ridică dela celălalt căpătâi al mesii și zise:

— Domnilor, mi se întâmplă că, atunci când am băut ceva mai mult și aud că sunt luat peste picior francezii, mă apucă toanele să-l iau de cîafă pe glumeț și să-l arunc pe fereastră. Sper că, dacă mă voi purta așa astăzi seară, nu se va supăra nimeni.

Banchetul, după aceasta, urmă în cea mai mare liniște și oaspeții se sfârșit se despărțiră cu cea mai mare cordialitate.

Un șef de serviciu pretentios persecuta pe Nevoilă Fometescu, un biet angajat pus sub ordinele lui. Într-o zi, îi ceru să facă o grămadă desfășurată de lucruri așa că acesta, exasperat, îi răspunse:

— Mă iertați, dar nu sunt Briareu (monstru mitologic cu o sută de brațe) ca să pot face tot ce-mi cereți.
— Cine ai zis că nu ești?
— Briareu.

— Foarte bine. Lasă că știu eu acum ce am de făcut.

Și șeful se retrase în cabinetul lui. Acolo făcu un raport către directorul superior în care îi cerea în interesul serviciului ca: împiegatul Nevoilă Fometescu să fie înlocuit cu Briareu, de care a auzit vorbindu-se mult bine.

Un doritor d'a închiria un apartament se prezintă să vadă o casă lăsată în grija unui bătrân uricios. Abia văzu odăile și cel din urmă îi zise nervos:

— Și mai întâi, să nu aveți nici copii, nici câini, nici pisici, nici clăvir, nimic în stărușit de astfel de lucruri neplăcute. E prima condiție care o pune stăpânul casei.

— Da, are dreptate bietul om răspunse vizitatorul, îi e prea destul că te are pe d-ta.

Reflecțiunea unui meloman:
— Mi-aduc aminte că, odată, chestiunea balcanică era foarte muzicală. Se organizau bandele macedonene, albaneze, bulgărești, etc. Veneau apoi notele turcești și ale celorlalte puteri europene cu tonuri energice. În fine — ea să se pue lucrurile de acord — se recurgea la concertul european.

POVESTIRI MISTERIOASE

CAZUL BIZAR AL DOAMNEI BUROFF

de Bodo Wildberg

Mă aflam în drum spre Sud, când aflai vestea rea a sinucidei frumusei doamne Buroff. Răscolisem din plictiseală, într-un vraf de ziare vechi, găsite pe băncile compartimentului de vagon în care călătoream și îmi dădă dintr'odată, negru pe alb, înaintea ochilor...

Hareori a putut să mă îngrozească, și să-mi sgdue atât de profund adâncurile ființei mele, o știre de gazetă.

Faptul indicațiunei ziarelor, cum că Buroff ar fi fost un om ușuratic și că Maria Ivanovna s'ar fi sinucis din cauza durerii pricinuite de necredința soțului ei, nu dovedea decât, că răspânditorii unei astfel de presupunerii nu cunoșteau pe doamna Buroff. Femeia aceasta nu știuse în toată viața ei, ce însemnă gelozia. Ea era prietenoasă și bună, dar nu iubea în fond de cât un singur lucru: frumusețea ei.

Ziarele mototohte căzură jos, fășind și de ceață îmi izbucni, luminând, în minte, amintirea unei veri când sinucisa dansa înaintea noastră. Erau de față numai câțiva artiști cari făceau parte din cercul intim al casei Buroff.

Maria Ivanovna Buroff purta-se fiindcă numele de Mary Mac Laren. Ea era din naștere anglo-indiană, o fiică a lui Sir John Mac Larens, rezidentul englez la curtea radschalei din Gazipur.

În seara cea venise vorba despre dansurile mistice ale indienilor. În general, Maria Buroff asculta cu neplăcere discuțiile asupra Indiei. Observasem adeseori cum, se părea, că i se scurge peste umeri o tainică înfrigurare, când cineva o întreba despre țara tineretei sale. După ce învingea însă această primă neplăcere, dansa povestea în mod aprig și plăcut despre moravurile și obiceiurile miraculoasei țări.

În seara cea spiritul îi era atât de liber și dispus în cât urmând dorinței soțului său ea se declară gata să ne reprezinte în persoană, un dans cu totul rar și nou pentru Europa. Fugi afară și se reîntoarse peste câteva minute: O minune învâlnită dela gât până la picioare în mătasa indică, galben aurie.

În părul ei negru-albăstrui purta o cunună dublă de flori exotice, galben deschise, iar un văl de același galben aprins, îi acoperea cășorul fermecat.

Maria Ivanovna dansa. Nu voiu să descriu acel dans. Era, când o refugiere ca'n fața unei grozăvii, când exjresia de mulțumiri cum o poți simți numai în cerul lui Indra. Fie de ajuns dacă spun, că după dansul ei păream cu toții, înnebuniți. M'am aruncat la picioarele ei și din recunoștință îndrăsnii să sărut cu sfidnică solemnitate unul dintre micile ei picioare.

N'a răs nimeni de mine. Buroff zâmbea cu bunătate, un zâmbet de nepătruns.

În cursul anilor ce au urmat, uitasem de o mică împrejurare din seara cea. Această împrejurare mi-a revenit în minte în timpul când ascultai povestirea, care va trebui să urmeze aci, după puțin.

Când mi-am lipit buzele de ciorapul de mătasă al micii dansatoare, zării chiar deasupra marginii micuțului ei pantof auriu, o pată, cam de mărimea unei alună. Pata se restrângea albăstrie prin țesătura fină a mătasei galben-deschise. Am ținut-o drept un semn din naștere.

Ceasuri întregi a trebuit să coget asupra tulburărilor vieții omenesti pe când trenul gonia prin câmpurile înopțate.

Undeva fu schimb de trenuri și nepăsător în sala de așteptare îngustă și rău luminată.

Dar ce văd? Ce față cafenie și sbărcită e aceea, care mă fixează cu ochii din fundul încăperii dispăcute? O femeie bătrânică, pe care o recunoșteai imediat că face parte dintr-un popor străin și depărtat, deși era îmbrăcată europeaneste, se ridică greoaie dintr'un jilț îmbrăcat în piele neagră.

„Moti! Moti! E adevărat? E adevărat?”

„Sahib, e adevărat! Iubita mea stăpână e moartă și eu mă re-întorc în patrie!”

Era Moti Ayah, doica indiană a Mariei Mac Laren pe care o urmase prin viață, ca o servitoare credincioasă și confidentă.

„Locuitorii sanduci sunt vino-vați!” se văită bătrâna.

„Când? Cum?”

„Locuitorii sanduci, Sahib. — Al dar vouă vă plăcea atât de mult să mâncați din cozonacul făcut de mine, Sahib. Am aci în geantă!”

„Lasă asta, Moti! Voi să aud tot. Când pleacă trenul vostru?”

„Mi-au spus că mai am timp o jumătate de oră!”

„Afincii las trenul meu să plece. Voiu să ascult Moti, totul așa cum s'a întâmplat!”

Vorbeam englezește și apoi eram și singuri în sala de așteptare. Mestecînd cozonacul între dinți, bătrâna Moti îmi povesti cu intreruperi de suspine dintre cele mai curioase întâmplări, pe cari le-a ascultat vrodată urechea mea.

„Locuitorii sanduci sunt vino-vați de tot ce s'a întâmplat. N'ați auzit nici odată despre acești oameni, Sahib? Dar le zic oameni?! Sunt mai răi decât animalele și n'au nici caste, căci stau jos, jos, mai jos decât toate castele. Un paria ar simți scârbă să-i scuipe.”

Sanducii locuiesc într-o vale lungă, sălbatecă și întunecoasă, în munții de nord ai Himalaiei, vale asupra căreia își fulgeră ura eternă, capul de ghetari a lui Nanda Devi, tronul zeilor. Ei sunt de rasă galbenă, cu ochii lungăși și seamănă mai mult tibetarilor, decât ori căruia alt popor de origină indiană.

Dintre toți zeii lui Indra ei nu slăvesc decât pe Schiwa, zeul distrugere și al stăpîrii. Ei i se închină lui sub forma unei pantere uriașe care trăiește prin bălțile dela poalele muntelui.

Voi știți, Sahib, că stăpâna mea a fost fiica rezidentului britanic din Gazipur. Principa-

tuul Gazipur se mărginește la nord cu ținutul populației sanduce asupra căreia însă, are tot atât de puțină autoritate ca și regina împărăteasă însăși. Întru cât locuitorii sanduci sunt cunoscuți pretutindeni ca cei mai răi tâlhari și ucigași, Sahibul Mac Laren interzisese iicei sale, cu toată strășnicia, a trece dincolo de granița de nord a Gazipurului în plimbările și excursiunile ei.

Sahib! Ați cunoscut pe Miss Mary vreau să zic stăpâna mea, doamna Buroff și deci nu vă veți mira, dacă vă spun că ea n'avea dorință mai arzătoare ca aceea de a putea călca porunca tatălui ei. Ținutul sanducilor fu împodobit de imaginația ei cu toate culorile curcubeului lui Indra, iar grădinile fermecate ale lui Nur Lehans, îi părea pustiuri față de acel ținut.

Miss Mary obicinuia să plece cu mine la plimare în răcoarea dimineții amândoi într'un buggy tras de doi poni albi. Doi călăreți gazipurieni, înarmați, formau garda noastră de apărare.

Într'o dimineață, ajunserăm, — nu știu cum — îndreptați se vede deaschiri dușmănoși, în fața unei porți străvechi de piatră și care avea o înfățișare groaznică, nemai văzută, nici odată. Poarta boltea intrarea într'o văgăună lungă și îngustă. Dealuri sterpe se înălțau pe ambele laturi ale porții. În mij de chipuri groaznice se manifesta de-asupra noastră distrugătorul Schiwa iar deasupra coardei porții, din sus era reprezentat în chipul simbolic al unui cap enorm de panteră, care răsărea dintr'un guler de cranii și întâmpina dușmănos pe cei ce treceau sub poartă.

Călăreții gazipurieni își opriră caii. Unul dintre ei zise, în timp ce sângele îi dispărea din obrăjii cafenii-ciupiți: „Stăpânii, poruncește-ne să ne întoarcem.”

Dar Mary isbucni într'un răs limpede și îndemnă ponii cubiciul strigând: „Însăși spiritele ne-au îndreptat încoace, ele au deschis înaintea noastră această poartă a munților, ca să intrăm fără teamă, în tainica țară a minunilor!”

Și trăsurica ușoară pătrunse sub bolta blestămată, pânditoare și perfidă a porții lui Schiwa.

Ponii albi strălucneau ca argintul în noaptea bolții. În ceasul acela stăpâna mea a intrat în împărăția morții. Toate suferințele ei se trag din ceasul acela. Sunetul copitelor cailor răsună înfricoșător, isbindu-se de stâncile găunțoase și negre. Răsul Mariei amuți.

Văgăuna se îndoi spre stânga, imediat în dosul porții. De abia trecusem colțul și deodată o numeroasă grămadă de dracl galbeni se năpustiră asupra noastră, așa cum se aruncă vulturii flămânzi de hoituri, peste rămășițele pe cari le asvârle în stra-

dă măcelării. Înainte de a se fi putut servi de armele lor, călăreții noștri au fost smulși din șele cailor trântiți la pământ, sugrumați, înjunghiați călcați în picioare și sfărâmați. Căi despovorați o rupseră de fugă, într'o goană nebună spre esire; trecură nechezând ca o vijelie, prin poarta întunecoasă a lui Schiwa, spre libertate în ținutul zămbitor al Gazipurului.

Câțiva dintre sanduci prinseră căpestrele ponilor noștri și ne târără încă, înainte de a ne fi revenit bine la simțiri, într'unul din satele lor sărăcăcioase. Acolo ne-au închis într'o colibă puturoasă și întunecoasă. Mary îmi căzuse în brațe și plângea de frică: „Ayah. Ayah, ce ne vor face?” Afară tot satul gâlcevea nebunește. După un timp însă se făcu tăcere. Și tăcerea asta era mai îngrozitoare decât clipa atacului asupra noastră, mai prevestitoare de nenorociri, decât gâlceava vulgară a sanducilor.

În sfârșit se deschise usa închisorii noastre. Soarele străluccea atât de orbitor afară, în cât ne dureau ochii. În lumina stridentă a soarelui stătea un moșneag foarte bătrân, care semăna cu totul acelor bătrâne mai-muțe sfinte, cari își practică bufoneriile în curtea templului din Tabobana. Moșneagul purta un turban alb și fleșcăia din gură. Când Mary apărui în pragul ușei, bătrânul se aruncă la pământ și atinse de trei ori cu fruntea norofului rosatic al bulei satului.

(Va urma)
Traducere de
Emil Maur

RENUMITELE BONBOANE ORIENTALE

parfumează admirabil gura și distrag orice miros urât al gurii, provenit din tutun, dinți stricați sau stomac deranjat. Indispensabile pentru fumătorii cari voesc să se lase de tutun sau să fumeze mai puțin.

Cuția 50 bani la drogerii și farmaciile

Cereți numai Bonboane orientale și observați ca cuția să fie la fel cu clișeu din acest anuțiu.

N.B. — Nu trebuie zdrobite cu dinții, ci lăsate să se topească încet în gură.

CREMA

PUDRA

SĂPUN

LAPTE de Crin

FLORA

NEÎNTRECUTE pentru ÎNGRIJIREA și ÎNFRUMUSEȚAREA TENULUI